COMISIA EUROPEANĂ

ÎNALTUL REPREZENTANT AL UNIUNII EUROPENE PENTRU AFACERI EXTERNE ȘI POLITICA DE SECURITATE

Bruxelles, 6.3.2014
JOIN(2014) 9 final

COMUNICARE COMUNĂ CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ŞI CONSILIU

Pentru un domeniu maritim mondial deschis şi sigur: elemente pentru o strategie a Uniunii Europene în materie de securitate maritimă

COMUNICARE COMUNĂ CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ŞI CONSILIU

Pentru un domeniu maritim mondial deschis şi sigur:
elemente pentru o strategie a Uniunii Europene în materie de securitate maritimă

I Introducere

Interesele maritime ale Europei sunt în mod fundamental legate de bunăstarea, prosperitatea şi siguranţa cetăţenilor şi comunităţilor sale. Aproximativ 90% din comerţul extern al UE şi 40% din comerţul său intern se bazează pe transportul maritim. UE este al treilea cel mai mare importator şi al cincilea cel mai mare producător de produse pescăreşti şi de acvacultură la nivel mondial. Mai mult de 400 de milioane de pasageri trec prin porturile UE în fiecare an. UE se bazează pe mări şi oceane deschise şi sigure pentru a-şi putea desfăşura activităţile de liber schimb, de transport, de turism şi pentru a asigura diversitatea ecologică şi dezvoltarea economică. În lipsa protecţiei împotriva unei game largi de ameninţări şi riscuri maritime, mările şi oceanele pot deveni arene pentru conflicte internaţionale, terorism sau criminalitate organizată.

În acest context, Uniunea Europeană se află sub presiunea de a lua mai multe măsuri, de a acţiona mai rapid şi cu mai puţine resurse, prin consolidarea cooperării între diferitele sectoare şi autorităţi naţionale. Pe măsură ce sporeşte interconectarea dintre dimensiunea internă şi cea externă ale securităţii maritime, este necesar ca toate părţile implicate să împărtăşească aceleaşi scopuri şi aceleaşi eforturi pentru a realiza coerenţa între politicile sectoriale şi cele naţionale şi pentru a permite autorităţilor civile şi militare să reacţioneze eficient împreună. Operaţiunea Atalanta a Forţelor navale ale Uniunii Europene pentru Somalia (EUNAVFOR), în combinaţie cu ajutorul substanţial pentru cooperare acordat de UE, a demonstrat eficacitatea unei abordări concertate.

În decembrie 2013, Consiliul European a subliniat importanţa protejării intereselor strategice ale UE în materie de securitate maritimă împotriva unei vaste palete de riscuri şi ameninţări. În ceea ce priveşte obiectivele specifice, Declaraţia de la Limassol a UE din 2012 a evidenţiat „importanţa unei mai bune guvernanţe maritime, inclusiv a unei cooperări sporite”[1]. O strategie a UE în materie de securitate maritimă ar putea pune bazele contribuţiei UE la buna guvernanţă maritimă, fondată pe norme, atât în apele teritoriale, cât şi în marea liberă.

O strategie a UE în materie de securitate maritimă ar facilita o abordare strategică, transsectorială a securităţii maritime[2]. Coordonarea la nivelul UE şi dezvoltarea unor sinergii suplimentare cu statele membre şi între acestea, precum şi cooperarea cu partenerii internaţionali ar trebui să constituie punctul de plecare, în conformitate cu legislaţia şi tratatele existente, iar Convenţia Naţiunilor Unite asupra dreptului mării (UNCLOS) ar trebui să fie piatra de temelie a unei astfel de abordări.

---

[1] Declaraţia miniştrilor europeni responsabili cu politica maritimă integrată.

[2] Termenul „transsectorial” se referă la acţiuni sau la cooperare între diferite funcţii marine sau maritime (de exemplu, siguranţa maritimă, protecţia mediului marin, controlul activităţilor de pescuit, vamă, controlul la frontiere, asigurarea respectării legii şi apărare).

Strategia nu ar viza crearea de structuri, programe sau acte legislative noi, ci ar depune eforturi pentru valorificarea și consolidarea realizărilor existente. Ar trebui să se asigure coerența cu politicile existente ale UE[3].

Cooperarea cu inițiativele interguvernamentale și internaționale existente ar trebui să fie consolidată[4]. În cele din urmă, elaborarea unei abordări coordonate în privința securității maritime ar spori, de asemenea, potențialul de creștere și de creare de locuri de muncă al mărilor noastre, astfel cum se prevede în strategia UE pentru creștere economică – Europa 2020[5].

II Interesele în materie de securitate maritimă

Interesele strategice cheie ale UE în materie de securitate maritimă sunt următoarele:

- prevenirea conflictelor, menținerea păcii și consolidarea securității internaționale prin colaborarea cu parteneri internaționali. Acestea favorizează cooperarea maritimă internațională și statul de drept, facilitează comerțul maritim și contribuie la dezvoltarea durabilă;
- protejarea UE împotriva amenințărilor la adresa securității maritime, inclusiv protejarea infrastructurii maritime critice, cum ar fi porturile și terminalele, instalațiile off-shore, conductele subacvatice, cablurile de telecomunicații, proiectele de cercetare și inovare științifică și alte activități economice pe mare;
- controlul eficace al frontierelor maritime externe ale Uniunii în vederea prevenirii activităților ilegale;
- protejarea lanțului de aprovizionare mondial al UE, a libertății de navigație, a dreptului de trecere inofensivă a navelor care navighează sub pavilioanele statelor membre ale UE, precum și siguranța și securitatea navigatorilor și a pasagerilor acestora;
- prevenirea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat (INN).

III Amenințări la adresa securității maritime

Amenințările la adresa securității maritime au multiple fațete, prezintă un risc pentru cetățenii europeni și sunt dăunătoare pentru interesele strategice ale UE. Efectele acestor amenințări se fac resimțite în mai multe sectoare de politică. Fenomenele sociale, economice și de mediu, cum ar fi schimbările climatice, degradarea ecosistemelor marine și epuizarea resurselor naturale, care afectează zonele de coastă ale statelor membre ale UE și ale altor țări, mările și oceanele, au consecințe directe și indirecte asupra securității maritime. Au fost identificate următoarele amenințări la adresa securității maritime:

- litigiile maritime teritoriale, actele de agresiune și conflictele armate între state;

---

3 De exemplu: Regulamentul (CE) nr. 725/2004 privind consolidarea securității navelor și a instalațiilor portuare; Directiva 2005/65/CE privind consolidarea securității portuare și Regulamentul (CE) nr. 324/2008 privind procedurile de desfășurare a inspecțiilor efectuate de către Comisie în domeniul securității transportului maritim.

4 Cum ar fi Forumul Uniunii Europene privind funcțiile Gărzii de coastă, Organizația Maritimă Internațională sau Forumul comandanților marinelor europene (CHENs).

5 COM(2010) 2020 final.

- proliferarea armelor de distrugere în masă, inclusiv amenințările de natură chimică, biologică, radiologică și nucleară;
- pirateria maritimă și jaful armat pe mare;
- terorismul și alte acte ilegale intenționate împotriva navelor, a mărfurilor și a pasagerilor, a porturilor și a instalațiilor portuare, precum și a infrastructurii maritime critice, inclusiv atacurile cibernetice asupra sistemelor informatice;
- criminalitatea transfrontalieră și criminalitatea organizată, inclusiv traficul de arme, de droguri și de ființe umane pe mare, precum și pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat;
- consecințele potențiale asupra mediului ale deversărilor ilegale sau ale poluării marine accidentale;
- efectele potențiale ale catastrofelor naturale, ale fenomenelor extreme și ale schimbărilor climatice asupra sistemului de transport maritim și, în special, asupra infrastructurii maritime;
- condițiile de pe mare și din zona de coastă, care scad potențialul de creștere și de creare de locuri de muncă în sectorul marin și sectorul maritim.

IV Scopul strategiei

Având în vedere complexitatea instrumentelor politice existente, multitudinea de actori și de acte legislative implicate la nivel național și la nivelul UE, strategia ar trebui să fie incluzivă, cuprinzătoare și să se bazeze pe realizările existente.

Un bun exemplu îl reprezintă abordarea cuprinzătoare a UE cu privire la combaterea pirateriei în largul coastelor somaleze. Aceasta necesită acțiuni multilaterale care integrează cooperarea civilă și cooperarea în materie de apărare, consolidarea capacităților și dezvoltarea parteneriatelor, anchete financiare și judiciare, eforturi diplomatice la nivel local, regional și internațional, angajamente politice, precum și cercetare, inovare și cooperare cu sectorul industriei.

Obiectivul strategiei este de a facilita o abordare transsectorială în privința securității maritime. Acest lucru ar putea fi realizat prin urmărirea următoarelor patru obiective strategice:

a. Utilizarea optimă a capacităților existente la nivel național și european

Fiecare stat membru și-a elaborat, în timp, propriile sisteme, propriile structuri și propria abordare în domeniul securității sale maritime, fără să existe o metodă unică de succes. Aceste eforturi sunt sprijinite de agențiile UE, cum ar fi Agenția Europeană de Apărare (AEA) și Centrul Satelitar al Uniunii Europene (CSUE), precum și Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă (EMSA), Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe (Frontex) și Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului (EFCA), care au elaborat sisteme și capacități specifice sectorului pentru supravegherea maritimă. Pentru a asigura un răspuns optim la amenințări, strategia ar trebui să sprijine autoritățile și agențiile relevante de la toate nivelurile în eforturile acestora de a îmbunătăți eficiența securității maritime și de a facilita cooperarea transsectorială și transfrontalieră între părțile interesate din domeniul securității maritime.

b. Promovarea unor parteneriate eficace și credibile în domeniul maritim mondial

Având în vedere natura incontestabil internațională a legăturilor maritime, a lanțurilor mondiale de aprovizionare și a transportului maritim, interesele strategice ale UE în domeniul maritim sunt cel mai bine protejate prin parteneriate cu alte părți interesate sau cu organizații internaționale. Capacitatea Uniunii de a coopera cu parteneri internaționali are un impact direct asupra abilității acesteia de a-și proteja interesele. Strategia ar trebui să confere Uniunii Europene rolul de partener credibil, fiabil și eficace în domeniul maritim mondial, un partener pregătit și capabil să își asume responsabilitățile internaționale.

c. Promovarea eficienței din punctul de vedere al costurilor

În contextul actual, în care cheltuielile publice sunt sub presiune, iar resursele sunt limitate, strategia ar trebui să conducă la o abordare eficientă din punctul de vedere al costurilor în privința securității maritime. Securitatea maritimă a UE este organizată, în mare măsură, în jurul sistemelor naționale și al abordărilor sectoriale, ceea ce poate mări costurile operațiunilor și poate scădea eficacitatea acestora. Eficiența operațiunilor maritime ar trebui să fie sporită prin îmbunătățirea cooperării transsectoriale, înlesnirea unei mai bune comunicări între sistemele naționale și sistemele UE, crearea de interfețe eficiente între sectorul civil și cel militar și prin transpunerea în cadrul politicilor a rezultatelor obținute din cercetare și din dezvoltarea tehnologică.

d. Sporirea solidarității dintre statele membre

Un singur atac terorist pe mare sau întreruperea uneia sau a mai multor căi de navigație majore ar putea avea un impact catastrofal asupra mai multor state membre, asupra UE în ansamblul său sau asupra țărilor terțe. Prevenirea, depistarea incidentelor și răspunsul la acestea necesită cooperarea tuturor părților interesate din domeniul securității maritime.

Lipsa consensului cu privire la zonele maritime, de exemplu în legătură cu delimitarea unor zone economice exclusive, poate reprezenta o amenințare suplimentară în anumite regiuni precum Marea Mediterană.

Strategia ar trebui să vizeze încurajarea sprijinului reciproc între statele membre și să permită elaborarea în comun a planurilor de urgență, gestionarea riscurilor, prevenirea conflictelor, răspunsul în situații de criză și gestionarea crizelor.

V Organizarea răspunsului UE: valorificarea și îmbunătățirea realizărilor existente

O strategie care are ca scop realizarea unei mai bune guvernanțe maritime ar trebui să conțină patru principii fundamentale:

- *o abordare transsectorială*: toți partenerii, de la autoritățile civile și cele militare (autoritățile de asigurare a respectării legii, autoritățile care asigură controlul la frontiere, autoritățile vamale, autoritățile responsabile cu inspectarea activităților de pescuit, autoritățile de mediu, autoritățile de supraveghere a transportului maritim, autoritățile însărcinate cu cercetarea și inovarea, forțele navale) la industrie (transportul maritim, securitatea privată, tehnologia comunicațiilor, sprijinirea capacităților, partenerii sociali) trebuie să colaboreze mai bine;
- *integritatea funcțională*: nu ar trebui să se facă schimbări în ceea ce privește mandatul, responsabilitățile sau competențele fiecărei părți interesate. Accentul ar trebui să fie pus, în schimb, pe identificarea funcțiilor sau a sarcinilor specifice care pot fi îndeplinite mai bine prin conlucrarea cu alte părți interesate;

- *multilateralism în domeniul maritim*: unul dintre principiile esențiale atunci când se abordează aspecte complexe, care necesită un răspuns și o colaborare internațională în domeniul maritim, este multilateralismul. UE este mai puternică și interesele sale sunt cel mai bine protejate atunci când transmite un mesaj unitar partenerilor internaționali;
- *respectarea normelor și a principiilor:* UE promovează respectarea dreptului internațional, a drepturilor omului și a democrației, precum și conformitatea deplină cu Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării și cu obiectivele consacrate în cadrul acesteia, considerându-le elemente cheie pentru o bună guvernanță maritimă, bazată pe norme.

Aceste patru principii sunt aplicate în cinci domenii pentru o mai bună cooperare.

a. Acțiunea externă

Acțiunea externă a UE în sprijinul securității și al guvernanței maritime este variată, mergând de la dialogul politic cu partenerii internaționali până la sprijinirea consolidării capacității maritime și a operațiunilor militare vizând descurajarea actelor de piraterie și de jaf armat pe mare. UE ar putea îmbunătăți modul și măsura în care valorifică cele mai bune practici ale politicilor interne legate de aspecte privind securitatea maritimă, pentru a promova o mai bună guvernanță a oceanelor. Acest lucru ar putea fi utilizat, de exemplu, atunci când UE sprijină țările partenere în vederea creșterii standardelor porturilor și ale instalațiilor lor portuare și în vederea sporirii securității navelor, cu scopul de a îndeplini cerințele stabilite în Codul internațional pentru securitatea navelor și a instalațiilor portuare (codul ISPS) al Organizației Maritime Internaționale (OMI) și cerințele Convenției privind munca din domeniul maritim și ale Convenției privind actele de identitate ale navigatorilor ale Organizației Internaționale a Muncii, pentru a garanta siguranța și securitatea navigatorilor.

Succesul operațiunii Atalanta a EUNAVFOR în ceea ce privește descurajarea actelor de piraterie din largul coastelor Somaliei, combinat cu ajutorul substanțial pentru cooperare acordat de UE, atât pe uscat, cât și pe mare, a contribuit la reducerea cauzelor subiacente ale insecurității maritime. Aceste elemente ar trebui să fie analizate pentru a se identifica învățămintele care pot fi aplicate în alte situații. Un alt model care a dat rezultate pozitive în ceea ce privește combaterea pirateriei în Asia de Sud-Est - și în care s-au implicat în mod individual state membre ale UE - este Acordul de cooperare regională privind combaterea pirateriei și a jafurilor armate asupra navelor în Asia (ReCAAP). Aceste exemple demonstrează valoarea acțiunilor întreprinse în cooperare în domeniul securității maritime.

Aspecte regionale

Unele zone sau regiuni maritime din cadrul domeniului maritim mondial au o importanță deosebită pentru UE și pentru statele sale membre, având în vedere valoarea lor strategică sau potențialul de a fi expuse la crize sau la instabilitate.

Marea Mediterană, Oceanul Atlantic și rețeaua mondială de căi de navigație către și dinspre Asia, Africa și cele două continente americane sunt de o importanță critică.

Apele care înconjoară continentul african, inclusiv Golful Guineei, trebuie să beneficieze de o atenție sporită și de o abordare coordonată la nivel internațional[6]. Creșterea numărului de acte

[6] A se vedea „Elemente pentru răspunsul strategic al UE la provocările din Golful Guineei”, JOIN(2013) 31 final, 18.12.2013.

de piraterie și de jaf armat pe mare în Golful Guineei subliniază necesitatea unor acțiuni coordonate la nivelul UE, inclusiv stabilirea de legături între ajutorul pentru consolidarea capacităților oferit de UE în prezent și în viitor, pe de o parte, și măsurile luate de statele din regiune, pe de altă parte.

Golful Aden a devenit o zonă importantă pentru cooperare, datorită prezenței unor parteneri internaționali care protejează transportul maritim vulnerabil și care luptă împotriva pirateriei. Prezența UE în Golful Aden prin operațiunea Atalanta a EUNAVFOR, combinată cu o largă susținere oferită prin alte instrumente de cooperare ale UE, are un efect pozitiv asupra altor domenii de politică și favorizează o mai bună cooperare între sectorul civil și cel militar. Succesul operațiunii Atalanta, combinat cu acțiunile de cooperare pe termen mai lung, ar trebui să fie menținut, pentru a se asigura că reapariția pirateriei este evitată pe viitor.

UE sprijină dezvoltarea Strategiei maritime integrate a Africii pentru 2050 și este pregătită să coopereze cu Uniunea Africană și cu statele membre ale acesteia cu privire la aspecte legate de domeniul maritim.

Zonele maritime ale Asiei de Est și de Sud-Est prezintă o multitudine de provocări. Dezvoltarea economică accentuată, însă distribuită inegal, o populație în creștere și revendicările concurente asupra teritoriului și asupra resurselor maritime creează un ansamblu complex de litigii, instabilitate și crize.

Deschiderea unor rute de transport potențiale în regiunea arctică și exploatarea resurselor naturale și minerale ale acesteia vor ridica provocări deosebite legate de mediu, care trebuie să fie gestionate cu cea mai mare grijă, cooperarea cu partenerii fiind extrem de importantă în acest sens[7].

Domenii pentru o mai bună cooperare

Uniunea ar trebui

- să asigure o abordare coordonată a aspectelor legate de securitatea maritimă în cadrul forurilor internaționale, cum ar fi G8, ONU, OMI, OIM, NATO, Uniunea Africană și organizațiile sale subregionale, Uniunea pentru Mediterana, Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN), Interpol, precum și în relațiile cu țările terțe;
- să planifice, cu regularitate, exerciții maritime „sub pavilionul UE” cu țările terțe, în contextul unei operațiuni din cadrul politicii de securitate și de apărare comune (PSAC) sau al unui exercițiu al UE, în vederea îmbunătățirii vizibilității UE în domeniul maritim mondial;
- să facă demersuri în vederea consolidării și a susținerii răspunsurilor regionale ale UE în alte zone din lume afectate de pirateria maritimă, în special prin utilizarea cât mai eficientă a inițiativelor din cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC), precum și prin intensificarea pregătirii pentru viitoarele situații maritime neprevăzute, printr-o acțiune externă la scară mai largă;
- să desfășoare, pe baza cooperării existente a UE, activități de consolidare a capacităților în materie de securitate maritimă cu țările terțe și cu organizații

[7] Menținerea unei bune cooperări internaționale în regiunea arctică și sprijinirea stabilității regiunii au fost identificate ca având un interes strategic pentru Uniunea Europeană. A se vedea Comunicarea comună privind dezvoltarea unei politici a Uniunii Europene pentru regiunea arctică, JOIN(2012) 19 final, 26.6.2012.

regionale, cu scopul de a îmbunătăți în continuare: 1) guvernanța maritimă și statul de drept, inclusiv justiția penală și asigurarea respectării legislației din domeniul maritim; 2) securitatea porturilor și a transportului maritim la standarde internaționale convenite; 3) capacitățile necesare pentru gestionarea propriilor frontiere și 4) combaterea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat (INN);

- să sprijine țările terțe în constituirea și modernizarea capacităților de căutare și salvare ale acestora, în conformitate cu obligațiile internaționale;
- să depună toate eforturile pentru îmbunătățirea acordurilor referitoare la schimbul de informații cu partenerii internaționali, inclusiv cu țările învecinate, astfel cum militează UE în regiunea mai largă a Oceanului Indian.

b. Cunoașterea situației maritime, supravegherea și schimbul de informații

Accesul la informații și date operative corecte și realizat în timp util este esențial pentru obținerea unei „reprezentări” comune în ceea ce privește cunoașterea situației maritime, care, la rândul său, conduce la operațiuni mai bune și la o utilizare mai eficientă a resurselor limitate. S-au realizat deja progrese prin intermediul unei serii de sisteme ale UE utilizate în diferite domenii de politică și, în unele cazuri, în mai multe sectoare.

Printre aceste sisteme se numără: SafeSeaNet, un sistem UE de monitorizare a traficului maritim și de informare în legătură cu acesta pentru apele UE, care este gestionat de Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă (EMSA) și menit să asigure punerea în aplicare a legislației UE; Sistemul comun de comunicare și informare în caz de urgență (CECIS) care facilitează comunicarea în timpul incidentelor și dezastrelor maritime, gestionat de Direcția Generală Ajutor Umanitar a Comisiei (ECHO); sistemul de monitorizare a navelor, gestionat de Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului (EFCA) și statele membre, care sprijină politica comună în domeniul pescuitului; rețeaua de supraveghere maritimă (MARSUR), gestionată de Agenția Europeană de Apărare (AEA), care sprijină politica externă și de securitate comună; Sistemul european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR)[8], care îmbunătățește cunoașterea situațiilor și capacitatea de răspuns a statelor membre și a Agenției Frontex de gestionare a frontierelor UE la frontierele externe; în plus, mediul comun de realizare a schimbului de informații (CISE) pentru domeniul maritim al UE, care este în prezent elaborat în comun de către UE și statele membre ale UE/SEE, se va consolida în continuare și va institui un cadru de interoperabilitate între sistemele naționale și ale UE, folosind, în special, un model de date comun.

Supravegherea maritimă este în continuare, în mare măsură, organizată la nivel sectorial și național. Acest lucru poate conduce la o utilizare mai puțin eficientă a capacităților de supraveghere disponibile. Autoritățile statelor membre ale UE sunt sprijinite prin sisteme și abordări sectoriale la nivelul UE. În cadrul EUROSUR au fost elaborate soluții exemplare pentru îmbunătățirea cooperării între sectorul civil și cel militar la nivel național și european. Autoritățile civile și militare au obligația de a face schimb de informații cu privire la incidente și la patrule prin intermediul centrelor naționale de coordonare pentru supravegherea frontierelor, precum și schimb de date operative prin intermediul tablourilor situaționale naționale; de asemenea, acestea trebuie să-și coordoneze activitățile atunci când răspund la amenințările apărute la frontierele externe.

---

[8] Regulamentul (UE) nr. 1052/2013 din 22 octombrie 2013 de instituire a EUROSUR, JO L 295/11, 6.11.2013.

În conformitate cu obiectivele strategiei UE în materie de securitate maritimă, programul european de monitorizare a Pământului (COPERNICUS) dezvoltă deja o abordare globală în vederea unei utilizări mai bine coordonate a sistemelor spațiale, a tehnologiilor de teledetecție, precum și a aplicațiilor derivate din acestea pentru serviciile de supraveghere maritimă transsectorială.

Tehnologiile spațiale și aeriene de supraveghere permit observarea zonelor greu accesibile și contribuie la îmbunătățirea detectării și a localizării ambarcațiunilor mici utilizate pentru traficul de droguri, piraterie și migrație. Începând cu 2013, Frontex, EMSA și Centrul Satelitar al Uniunii Europene (CSUE) instituie un serviciu pentru aplicarea combinată a instrumentelor de supraveghere, inclusiv sistemele de raportare a navelor, imaginile din satelit și avioanele de supraveghere cu echipaj. Componentele acestui serviciu care sunt legate de monitorizarea Pământului vor fi sprijinite prin programul Copernicus începând din 2014.

Cunoașterea situației maritime, supravegherea și schimbul de informații ar trebui să fie susținute prin activități de cercetare și inovare, în vederea îmbunătățirii și a sporirii eficacității acestora.

Domenii pentru o mai bună cooperare

- Statele membre ar trebui să fie invitate să se asigure că, până la sfârșitul anului 2014, toate autoritățile civile și militare responsabile cu supravegherea frontierelor maritime fac schimb de informații prin intermediul tablourilor situaționale naționale EUROSUR și cooperează prin intermediul centrelor naționale de coordonare EUROSUR cu regularitate.
- Comisia și Înaltul Reprezentant, în coordonare cu statele membre, ar trebui să continue să îmbunătățească cooperarea dintre sectorul civil și cel militar, cooperarea transfrontalieră și interoperabilitatea sistemelor de supraveghere și de securitate maritimă, în vederea obținerii unei cunoașteri globale a situației maritime, pentru a îmbunătăți alerta timpurie și a facilita furnizarea unui răspuns în timp util.
- Comisia și Înaltul Reprezentant ar trebui să asigure o abordare coerentă în cadrul activităților în curs de desfășurare întreprinse de Agenția Europeană de Apărare, Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului, Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă, Agenția Spațială Europeană, Centrul Satelitar al Uniunii Europene, Agenția Frontex, precum și în cadrul Programului de monitorizare a Pământului (COPERNICUS) și al sistemului GALILEO/EGNOS (Serviciul european geostaționar mixt de navigare), în vederea sprijinirii supravegherii maritime în UE și în domeniul maritim mondial și a desfășurării misiunilor legate de politica europeană de securitate și apărare.

Dezvoltarea capabilităților și consolidarea capacităților

Este necesară o abordare coerentă pentru dezvoltarea capacităților necesare și eficiente din punctul de vedere al costurilor. Această abordare ar trebui să includă continuarea angajamentului actorilor din sectorul public și din cel privat, inclusiv a partenerilor sociali, și să valorifice realizările existente. Frontex, Agenția Europeană pentru gestionarea frontierelor, coordonează utilizarea resurselor și personalului puse la dispoziție de autoritățile de frontieră din diferite state membre în cadrul operațiunilor comune. Capacitatea îmbunătățită de răspuns la atacurile teroriste asupra navelor, în apele teritoriale ale UE, precum și schimbul de cele mai bune practici, astfel cum este conceput de rețeaua ATLAS a unităților speciale de

intervenție ale poliției din statele membre, reprezintă alte exemple de consolidare a capacităților.

Inițiativa „Grupare și utilizare în comun”, susținută de Agenția Europeană de Apărare (AEA), urmărește ca statele membre ale UE să grupeze și să utilizeze în comun un volum mai mare de capacități militare și contribuie la utilizarea mai eficientă a capacităților (militare) limitate. Aceasta îmbunătățește eficacitatea, durabilitatea, interoperabilitatea și rentabilitatea capacităților.

Domenii pentru o mai bună cooperare

- Comisia și Înaltul Reprezentant ar trebui să identifice tipurile de capacități și tehnologiile care ar putea avea de câștigat de pe urma armonizării în vederea unei mai bune interoperabilități și ar trebui să elaboreze foi de parcurs tehnice, care să traseze procesul și să identifice etapele principale pentru realizarea obiectivelor.
- Comisia, în colaborare cu Înaltul Reprezentant, ar trebui să exploreze valoarea adăugată a capacităților cu dublă utilizare care sunt deținute, gestionate sau închiriate de UE într-un domeniu de capacitate critică cum este supravegherea maritimă, în beneficiul statelor membre[9].
- Comisia ar trebui să analizeze modul în care o cooperare mai strânsă între și cu autoritățile naționale care efectuează activități de supraveghere maritimă poate contribui la consolidarea controlului la frontiere, a asigurării respectării legislației din domeniul maritim și a sistemului de căutare și salvare în cadrul conceptului deja existent de gestionare integrată a frontierelor.
- Legislația în vigoare privind securitatea porturilor, a instalațiilor portuare și a navelor din UE/sub pavilionul UE ar trebui să fie aplicată integral și, dacă este cazul, să fie actualizată sau dezvoltată în continuare. Comisia și statele membre trebuie să promoveze un schimb mai intens de cele mai bune practici, de date privind analiza riscurilor și de informații privind amenințările, în cooperare, acolo unde este necesar, cu partenerii sociali care își desfășoară activitatea în porturi și în sectoarele transportului maritim.
- Comisia și statele membre ar trebui să își coordoneze eforturile în materie de cercetare pentru a-și dezvolta baza de cunoștințe, tehnologiile și alte mijloace de sporire a capacităților de prevedere, de supraveghere și de reducere a riscurilor.

d. Gestionarea riscurilor, protejarea infrastructurii maritime critice și răspunsul în situații de criză

În timp ce principalele obiective rămân reducerea riscurilor și prevenirea incidentelor, protejarea stării ecologice a mediului marin al UE, infrastructura sa maritimă critică și capacitatea sa de răspuns în situații de criză depind de un nivel înalt de pregătire, de anticipare și de capacitate de reacție. O serie de acțiuni interconectate sunt deja în curs de desfășurare, însă UE își poate îmbunătăți capacitatea de reacție, prin valorificarea capacităților și a măsurilor existente, cum ar fi legislația privind securitatea navelor și a instalațiilor portuare, care stabilește cerințele minime în materie de securitate pentru nave, porturi și agenții

---

9 În strânsă concordanță cu abordarea prezentată în Comunicarea Comisiei privind apărarea, COM(2013) 542 final.

guvernamentale. De asemenea, angajamentul sectorului privat este un factor cheie al succesului în această privință.

Autoritățile vamale ale UE realizează o evaluare a riscurilor de securitate în privința mărfurilor care intră pe teritoriul Uniunii înainte ca acestea să fie încărcate pe o navă într-un stat terț. Comunicarea Comisiei privind gestionarea riscurilor și siguranța lanțului de aprovizionare subliniază importanța unei cooperări transsectoriale mai intense[10]. Prin această comunicare se solicită creșterea capacității de gestionare a riscurilor pentru a monitoriza riscurile asociate cu circulația mărfurilor, prin consolidarea cadrului UE de gestionare a riscurilor, inclusiv a sistemelor de informații prealabile globale privind transportul de marfă și a recurgerii la operatorii economici autorizați pentru asigurarea unui comerț neîntrerupt.

Un alt exemplu este modelul comun de analiză integrată a riscurilor, elaborat de Agenția Frontex, care permite identificarea mai rapidă și răspunsul mai prompt la provocările care apar la frontierele maritime externe.

În cadrul protecției navelor pe mare, utilizarea personalului de securitate înarmat contractat în mod privat a crescut. Mai multe națiuni au stabilit norme naționale de reglementare a utilizării și a conduitei acestui tip de personal. Este de dorit să se urmărească stabilirea unui standard comun obligatoriu în ceea ce privește personalul de securitate înarmat contractat în mod privat de la bordul navelor sub pavilionul UE.

Domenii pentru o mai bună cooperare

- În cadrul unei abordări coordonate cu statele membre, Comisia și Înaltul Reprezentant ar trebui să urmeze o abordare comună și cuprinzătoare în ceea ce privește gestionarea riscurilor în materie de securitate maritimă, pentru a realiza o analiză comună a riscurilor. Această abordare ar contribui la identificarea zonelor de interes pentru securitatea maritimă în cadrul domeniului maritim mondial și la facilitarea trecerii de la o abordare bazată pe patrule la o abordare bazată pe date operative.
- Comisia și Înaltul Reprezentant ar trebui să adopte inițiative privind o mai bună cooperare între sectorul civil și cel militar și o mai bună cooperare transfrontalieră în ceea ce privește răspunsul în situații de criză maritimă și elaborarea unor planuri pentru situații neprevăzute în legătură cu amenințări precise la adresa securității.
- Statele membre și părțile interesate relevante ar trebui să evalueze reziliența transportului maritim la dezastre naturale și la schimbările climatice, să adopte măsuri adecvate și să facă schimb de cele mai bune practici în vederea reducerii riscurilor conexe.
- Comisia ar trebui să analizeze posibilitatea propunerii unor cerințe la nivelul UE care să reglementeze utilizarea personalului de securitate înarmat contractat în mod privat, în vederea garantării unui standard comun atât pentru societățile de securitate din statele membre, cât și la bordul navelor care arborează pavilionul UE. UE ar trebui să urmărească stabilirea de standarde obligatorii aplicabile personalului de securitate înarmat contractat în mod privat la nivel internațional, prin intermediul Organizației Maritime Internaționale.

[10] Consiliul a solicitat Comisiei ca, pe baza Comunicării privind gestionarea riscurilor, COM(2012) 793 final, să elaboreze o strategie și un plan de acțiune în 2014.

- Comisia se angajează să asigure complementaritatea și coerența legislației și măsurilor care vizează îmbunătățirea securității maritime și a securității lanțului de aprovizionare.

e. Cercetarea și inovarea, educația și formarea în domeniul securității maritime

Tehnologiile și procesele inovatoare contribuie la îmbunătățirea eficienței, a durabilității și a eficacității operațiunilor. Cercetarea și inovarea în domeniul socio-economic pot contribui la reducerea numărului de situații care determină conflicte sociale sau infracțiuni maritime. Cercetarea în materie de securitate maritimă ar putea beneficia de pe urma unei viziuni clare cu privire la nevoile transsectoriale și la capacitățile cu dublă utilizare.

Cercetarea și inovarea în vederea dezvoltării cunoașterii, precum și educația și formarea, pot contribui la îndeplinirea obiectivelor stabilite în agenda privind „creșterea albastră”[11]. Cel de Al șaptelea program-cadru pentru cercetare și dezvoltare al UE (PC 7), în special, tema acestuia referitoare la cercetarea în domeniul securității, a dat deja rezultate ample. Rezultatele respective ar trebui să fie mai bine utilizate pentru elaborarea de politici și pentru comercializare, exploatându-se, de asemenea, sinergiile cu programele statelor membre și ale fondurilor structurale și de investiții europene. Comisia va continua să sprijine activitățile de cercetare și dezvoltare (C&D) legate de securitatea maritimă.

O strategie în domeniul securității maritime are nevoie de parteneri mondiali în domeniile cercetării și dezvoltării. Inițiativa Orizont 2020 este deschisă pentru parteneri internaționali. Centrul Comun de Cercetare (JRC) al Comisiei a stabilit relații de cooperare cu parteneri internaționali din domeniul cercetării și dezvoltării pentru activități specifice de cercetare legate de supravegherea maritimă.

Domenii pentru o mai bună cooperare

- Comisia, Înaltul Reprezentant și statele membre ar trebui să încerce să reunească cursurile de formare disponibile în materie de securitate maritimă într-un calendar comun al cursurilor de formare maritimă și să ia în considerare deschiderea cursurilor respective pentru țările terțe, în vederea stabilirii de standarde comune minime în materie de formare.
- Comisia și Înaltul Reprezentant ar trebui să stabilească o agendă comună, civilă și militară, pentru cercetarea din domeniul securității maritime (inclusiv capacitățile cu dublă utilizare), pentru a evita suprapunerea eforturilor și pentru a îmbunătăți eficiența activităților de cercetare, în colaborare cu statele membre.
- Comisia și Înaltul Reprezentant ar trebui să stabilească, în strânsă cooperare cu părțile interesate din industrie, inclusiv cu partenerii sociali, o rețea pentru dezvoltarea cunoașterii și a competențelor în domeniul securității maritime, care să includă institute de cercetare și centre de studii postuniversitare și ar trebui să ofere sprijin Academiei de studii privind domeniul maritim a Organizației Internaționale a Muncii.
- Comisia, în strânsă colaborare cu statele membre și cu alți actori relevanți, ar trebui să își continue eforturile pentru a îmbunătăți capacitatea tehnică și operațională a

[11] COM(2012) 494 final.

Uniunii și a autorităților naționale în vederea unei mai bune detectări și urmăriri a ambarcațiunilor mici.

VI Concluzii și măsuri de urmărire

Îmbunătățirea cooperării în domeniul securității maritime a UE este o acțiune de mare amploare, însă extrem de importantă. UE are nevoie de cooperare transsectorială pentru a consolida răspunsul la amenințările la adresa securității maritime. În această cooperare sunt implicați numeroși și diverși parteneri de la nivel național, de la nivelul UE și de la nivel internațional. Este vorba despre un proces pe termen lung, bazat pe metode de lucru și realizări existente, care va constitui mai degrabă o evoluție decât o revoluție.

Securitate maritimă a UE va fi consolidată în mod fundamental dacă obligația de cooperare loială este considerată ca fiind un principiu director. Aceasta va fi consolidată în continuare prin parteneriate între toate părțile interesate din domeniul securității maritime la nivelul UE, între statele membre și în interiorul acestora. Aceste parteneriate ar trebui să includă, de asemenea, industria, partenerii sociali și societatea civilă.

Rolul din ce în ce mai important al UE în domeniul securității ar trebui să fie în conformitate cu evoluțiile de pe plan mondial. Este necesar, de asemenea, ca sectorul privat și instituțiile de cercetare, care sunt actori cheie în consolidarea securității maritime și în protejarea intereselor maritime strategice ale UE, să acorde un sprijin puternic și să își asume angajamente solide în acest domeniu,. Ar trebui să se elaboreze planuri de acțiune specifice pentru fiecare domeniu identificat în vederea unei mai bune cooperări.

Comisia și Înaltul Reprezentant vor colabora cu Consiliul cu privire la domeniile identificate, pentru a elabora o foaie de parcurs mai detaliată. Integrarea securității maritime în politicile UE este, în această privință, de o importanță crucială pentru transformarea obiectivelor de politică în realizări.

* * *